CONTROLEPROTOCOL
VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE
OVER DE JAARREKENING 2025-2029 VAN DE GEMEENTE LAARBEEK.

Controleprotocol 2025-2029

De raad van de gemeente Laarbeek;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 december 2025;

Gezien het advies van de auditcommissie

Besluit: Het Controleprotocol 2025-2029 vast te stellen.

1 Inleiding

In artikel 213 van de Gemeentewet is opgenomen dat iedere gemeente een controleverordening dient op te stellen. In het verlengde van de controleverordening is dit controleprotocol opgesteld. In dit protocol wordt door de gemeenteraad een aantal zaken geregeld ter afbakening en ondersteuning van de uitvoering van de jaarrekeningcontrole, het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording en daarmede tevens het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens burgemeester en wethouders.
Met dit controleprotocol stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor de controlejaren 2025-2029.

Object van controle is de jaarrekening 2025 t/m 2029 (inclusief Sisa-bijlage) en daarmee tevens het financieel beheer over deze jaren zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Laarbeek.

1.1 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan:

- Burgemeester en wethouders over de te hanteren verantwoordingsgrens en rapportagegrens voor de controle op de rechtmatigheidscontroles en de daarvoor geldende normstellingen en;
- De accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Laarbeek.

1.2 Wettelijk kader

De gemeentewet (GW), art. 213, schrijft voor dat de gemeenteraad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de gemeenteraad nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. De accountant mag verwachten dat de gemeente inzichtelijk maakt welke wet- en regelgeving van toepassing is **(zie hiervoor het normenkader in bijlage 1)**.

De gemeenteraad heeft de verordening ex art. 213 GW voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële administratie vastgesteld. De aangepaste financiële verordening is al eerder door de gemeenteraad besloten.

Met dit controleprotocol stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2025 t/m 2029.

2 Algemene uitgangspunten voor de controle

Zoals in artikel 213 Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening, uitgevoerd worden door de door de gemeenteraad benoemde accountant.

Met ingang van 2023 zijn burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor een rechtmatigheidsverantwoording.

Voor een toelichting op het begrip rechtmatigheid in relatie tot de (accountants)controle bij gemeenten en provincies wordt onder meer verwezen naar de Notitie Rechtmatigheidsverantwoording (Commissie Bado, maart 2020), wijziging van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, het Waterschapsbesluit en het Besluit financiële verhouding 2001 in verband met het verder uitwerken van de rechtmatigheidsverantwoording, het tijdelijk verlagen van het grensbedrag voor de verzameluitkering, en enkele andere wijzigingen (Besluit van 21 maart 2025). En de Kadernota Rechtmatigheid 2025 (Commissie BBV).

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) dat “de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen”, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de gemeentelijke verordeningen".

In het kader van de rechtmatigheidscontrole worden negen rechtmatigheidscriteria onderkend:

1. Calculatiecriterium
2. Valuteringscriterium
3. Adresseringscriterium
4. Volledigheidscriterium
5. Aanvaardbaarheidscriterium
6. Leveringscriterium
7. Begrotingscriterium
8. Voorwaardencriterium
9. Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

De criteria genoemd bij de nummers 1 tot en met 6 worden afgedekt door het getrouw beeld van de accountantsverklaring. De criteria genoemd bij de nummers 7 tot en met 9 worden afgedekt door de verantwoording van burgemeester en wethouders.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Ondanks dat deze criteria door de accountantscontrole worden afgedekt, worden ze

door de organisatie, de (verbijzonderde) interne controle, waar van toepassing ook meegenomen bij de rechtmatigheidscontrole.

Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer wordt aandacht besteed aan volgende criteria:
• Het begrotingscriterium;
• Het voorwaardencriterium;
• Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (ook wel M&O-criterium).

Deze rechtmatigheidsverantwoording dient door burgemeester en wethouders te worden afgelegd. De toelichting hierover wordt nader uitgezet in hoofdstuk vier. De accountant stelt de getrouwheid van de jaarrekening vast, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording als een onderdeel van de jaarrekening. In de controleverklaring wordt geen afzonderlijk oordeel meer gegeven over het aspect van de rechtmatigheid. Burgemeester en wethouders nemen de rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. De accountant zal toetsen of de jaarrekening getrouw is en toetst daarbij dus ook of de rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave geeft.

Zoals in art. 213, lid 3 van de Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening, uitgevoerd door de door de raad benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel.
De accountantsverklaring geeft op grond van de uitgevoerde controle aan of (gemeentewet, artikel 213 lid 3):

a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
b. de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
c. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 en
d. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden), adviezen van de commissie BBV, evenals de Richtlijnen voor de Accountantscontrole bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

3 Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

In het Besluit accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring. Naast de goedkeuringstoleranties wordt onderkend de rapporteringtolerantie.

3.1 Goedkeuringstoleranties

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring.

De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.

In onderstaand schema is de wettelijke goedkeuringstoleranties opgenomen zoals in 2025 door de regering besloten (*Besluit van 21 maart 2025 tot wijziging van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, het Waterschapsbesluit en het Besluit financiële verhouding 2001 in verband met het verder uitwerken van de rechtmatigheidsverantwoording, het tijdelijk verlagen van het grensbedrag voor de verzameluitkering, en enkele andere wijzigingen*).

Materialiteit	*Goedkeurende verklaring*	*Verklaring met beperking*	*Verklaring van oordeelonthouding / afkeurende verklaring*
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle	*≤ 2%*	*>2%<4%*	*≥ 4%*

De goedkeuringstolerantie wordt bepaald over de totale lasten van de gemeente, exclusief de dotaties aan de reserves".
Voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders gelden dezelfde percentages.

De tolerantiecijfers zullen jaarlijks op basis van de definitieve cijfers van het controlejaar worden bepaald. Het staat de Accountant daarnaast vrij om naar eigen inzicht "belangrijke" bevindingen in zijn rapport op te nemen.

3.2 Verantwoordingsgrens

Naast de goedkeuringstolerantie wordt de verantwoordingsgrens onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd:

"*De verantwoordingsgrens is een door de gemeenteraad vastgesteld bedrag, waarboven burgemeester en wethouders de afwijkingen moeten opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordingsgrens is ten hoogste 2% van de totale lasten van de gemeente, exclusief de dotaties aan de reserves*".

De gemeenteraad heeft eerder op 23 maart 2021 besloten om deze verantwoordingsgrens vast te stellen op 3%. Met de nieuwe wetswijziging is de verantwoordingsgrens verplicht gesteld op ten hoogste 2%. Ook voor de rechtmatigheidsverantwoording. Hierdoor wordt deze nu bepaald op 2%.

3.3 Rapportagetolerantie grens

Burgemeester en wethouders zijn verplicht om onrechtmatigheden toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering als de geconstateerde onrechtmatigheid de verantwoordingsgrens overschrijdt.

Burgemeester en wethouders hechten waarde aan het gesprek over de bevindingen uit de rechtmatigheidscontroles. Daarom beperken burgemeester en wethouders zich niet alleen tot het geven van een toelichting alleen bij het overschrijden van de verantwoordingsgrens. Om tegemoet te komen aan de behoefte om inzicht vanuit de gemeenteraad, rapporteren burgemeester en wethouders daarom alle bevindingen over de financiële rechtmatigheid boven de rapportagegrens in de paragraaf bedrijfsvoering met een toelichting richting de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft eerder op 23 maart 2021 besloten om deze rapportagetolerantie grens vast te stellen op € 150.000. Deze grens is in de financiële verordening 2025 herbevestigd.

4 Reikwijdte rechtmatigheidscontrole

4.1 Algemeen

De controle op rechtmatigheid is gericht op de naleving van externe en interne regelgeving, zoals die opgenomen zijn in het Normenkader. Het Normenkader wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad.
De controle op rechtmatigheid is uitsluitend van toepassing voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
De Commissie BBV heeft een standaardtekst opgesteld voor de rechtmatigheidsverantwoording. De standaardtekst zal door gemeente opgenomen worden in de jaarrekening.
Het kader van de (financiële) rechtmatigheidsverantwoording bestaat uit de volgende criteria:
- Begrotingscriterium;
- Voorwaardencriterium;
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Voorgaande criteria komen expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. Rechtmatigheidscriteria die ook de getrouwheid raken zijn geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Bijvoorbeeld: constatering van een verslaggevingsfout is geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Ook de constatering dat een post in de jaarrekening niet voldoet aan de uitgangspunten van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (kortweg BBV) hoeft niet opgenomen te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

4.2 Het begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidscontrole is het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het BBV wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

"*Financiële beheershandelingen , die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.*"

Onderdeel van de rechtmatigheidsonderbouwing is het vaststellen of er sprake is van dit soort over (en onder-)schrijdingen en of ze passen binnen het gemeentelijk beleid en met reden zijn toegelicht in de jaarrekening. Als de overschrijdingen zijn toegelicht en de jaarrekening wordt vastgesteld door de gemeenteraad, zijn deze overschrijdingen alsnog rechtmatig. Alleen een begrotingsoverschrijding die onrechtmatig is, wordt vermeld in de rechtmatigheidsverantwoording.
Een begrotings onderschrijding (afwijking en aanpassing) dient tijdig te worden gerapporteerd aan de raad. Indien gedurende het boekjaar nog niet gerapporteerd zijn dan is tijdig ook wanneer deze afwijkingen bij de jaarrekening worden gemeld en toegelicht. Zie hiervoor ook de financiële verordening 2023.

Conform artikel 3 van de Financiële verordening gemeente Laarbeek 2023 draagt het College ten aanzien van de begroting en de jaarstukken zorg dat:

1. Bij de begroting en de jaarstukken worden onder elk van de programma's, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en het overzicht van de overhead de baten en lasten op taakveldniveau weergegeven.
2. In de jaarrekening wordt van de investeringen de uitputting van de geautoriseerde investeringskredieten en de actuele raming van de totale uitgaven en inkomsten weergegeven

Als ontwikkelingen in de begrotingsuitvoering of beleidswijzigingen aanleiding geven tot wijziging van door de raad geautoriseerde begrotingsbedragen, legt het college daartoe tijdig een voorstel voor. Volgens artikel 6 van de financiële verordening informeert het college de gemeenteraad tussentijds over de afwijkingen in de realisatie van de begroting van het lopende boekjaar met als laatste mogelijkheid de jaarrekening.
De raad toetst het begrotingscriterium op programmaniveau.

4.3 Het voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door een gemeente is aan bepaalde voorwaarden verbonden, waarop door de accountant kan worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke regelgeving.

Bij het voorwaardencriterium wordt vooral gekeken of de financiële beheershandelingen binnen de gemeente voldoen aan de voorwaarden, zoals die gesteld zijn in de wet- en regelgeving.

In het Normenkader zijn de interne en externe regels opgenomen, die burgemeester en wethouders in hun controle van het voorwaardencriterium moet betrekken.

De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

• Recht, voorwaarden waaronder het in aanmerking komen voor een recht dan wel een verplichting bestaat op een recht. Heeft bijvoorbeeld iemand die een betaling van de gemeente ontvangt recht op grond van de regelgeving op deze betaling?
• Hoogte, de hoogte van het recht dan wel de verplichting op een recht. Is bijvoorbeeld het door de gemeente betaalde bedrag wel juist berekend? Zijn de juiste formules, tarieven en andere aspecten die de hoogte van het te betalen bedrag bepalen wel juist toegepast?
• Duur, de termijnen van de verstrekking, toekenning of werkingsperiode van het recht dan wel de verplichting op een recht). Is wel voldaan aan de in regelgeving opgenomen termijnen van betaling, verstrekking, toekenning en werkingsperiode?
• De bevoegdheden;
• Het voeren van een administratie;
• Het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
• Aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.
Gezien de omvang van de wet- en regelgeving en de veelheid aan voorwaarden die in de diverse wetten en regels gesteld worden, is het niet haalbaar om alles te betrekken in de rechtmatigheidscontrole. Over het voorwaardencriterium worden daarom de volgende uitgangspunten voor de jaren 2023-2026 genomen:
• Voorwaarden zoals gesteld in hogere wetgeving behoren vanzelfsprekend tot het Normenkader.
• Voorwaarden zoals gesteld in eigen interne regelgeving behoren alleen tot het Normenkader voor zover het bepalingen betreft over recht, hoogte en duur. Hiermee worden bepalingen bedoeld die aangeven voor wie een subsidie, bijdrage of uitkering bedoeld is, hoe hoog die moet zijn en voor welke periode die geldt. Nevenvoorwaarden zoals de termijn van aanlevering van verantwoordingen, de vorm van de verantwoording en allerlei andere formele vereisten worden hiermee buiten het Normenkader gehouden. Dat wil overigens niet zeggen dat hier niets mee gedaan wordt.
• Als en voor zover bij de controle financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de gemeenteraad of hogere overheden vastgestelde regels en kaderstellende besluiten betreft.
Met andere woorden: interne regels van burgemeester en wethouder naar ambtelijke organisatie en niet-kaderstellende besluiten van burgemeester en wethouders vallen hierbuiten.

Mocht tijdens de toetsing toch blijken dat het Normenkader niet juist of compleet is en dit consequenties heeft gehad voor de controles, dan geven burgemeester en wethouders in de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarstukken aan welke regels het betreft. De accountant moet dit in zijn verslag bevestigen.

Tenslotte is de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV van toepassing bij de controle. Deze commissie heeft de opdracht zwaarwegende adviezen uit te brengen. Afwijking daarvan is

in beginsel niet mogelijk, tenzij er doorslaggevende argumenten zijn om af te wijken. Deze dienen dan door de gemeente en accountant te worden gedocumenteerd.

4.4 Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Dit criterium spitst zich toe op de toetsing van de juistheid en volledigheid van de gegevens die door belanghebbenden, waaronder de gemeente zelf, verstrekt moeten worden om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Misbruik:

"*Door het bewust niet juist of niet volledig verstrekken van gegevens of informatie, worden ten onrechte (te hoge) subsidies/uitkeringen of diensten van de gemeente verkregen, en/of wordt de hoogte van de te betalen belasting/heffing te laag vastgesteld*.".

Oneigenlijk gebruik:

"*Subsidies/uitkeringen of diensten die in beginsel terecht van de gemeente zijn ontvangen respectievelijk door de gemeente zijn verleend, worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor*
ze ontvangen respectievelijk verleend zijn.".

In verschillende wetten en regels zijn bepalingen opgenomen die misbruik en oneigenlijk gebruik tegengaan, zoals een legitimatieplicht of de verplichting tot het overleggen van bepaalde gegevens bij een aanvraag. Daarnaast zijn ook in verschillende door de gemeenteraad vastgestelde verordeningen en besluiten criteria opgenomen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik. Als er naar aanleiding van de interne controle bevindingen zijn die duiden op misbruik of oneigenlijk gebruik, zal dit in de jaarrekening nader worden toegelicht.

De gemeente dient effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.

De controle richt zich op:

• Toetsing in hoeverre in bestaande procedures deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik zijn genomen, alsmede de werking van de getroffen maatregelen vaststellen.
• Actualiteit van het M&O-beleid. Door de raad is er in de raadsvergadering van 27 januari 2022 het M&O beleid vastgesteld. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik- en oneigenlijk gebruik worden genomen.

4.5 De accountant blijft controleren

De rechtmatigheidsverantwoording bevat beweringen dat transacties en (financiële) beheershandelingen
zijn uitgevoerd in overeenstemming met de regelgeving, die is opgenomen in het Normenkader. De
rechtmatigheidsverantwoording moet betrouwbare informatie bevatten.

De accountant toetst daarom dat de informatie van burgemeester en wethouders in de rechtmatigheidsverantwoording:

- Juist, toereikend en volledig is;

- Geschikt is voor het doel waarvoor deze wordt verstrekt;
- Bij de volksvertegenwoordigers geen ander beeld oproept, dan overeenkomt met de feiten.

De gemeenteraad kan haar controlerende rol niet goed invullen als de betrouwbaarheid van de rechtmatigheidsverantwoording niet is gecontroleerd.

5 Single Information Single Audit

Vanaf 2006 is Single Information Single Audit (kortweg SiSa; en in goed Nederlands eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole) van toepassing voor de gemeentelijke overheid.
Dit houdt in dat de gemeenten voortaan minder en maar op één moment verantwoordingsinformatie dienen te verstrekken aan het rijk en provincie over specifieke uitkeringen. Er wordt namelijk aangesloten bij de reguliere jaarrekening van de gemeente. Daarmee worden ook de totale controlewerkzaamheden van deze informatie sterk verminderd.

De regeling wordt elk jaar door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties geactualiseerd voor wat betreft het aantal regelingen dat hieronder valt. Het actuele overzicht is te vinden op de website van het ministerie. De controle door de accountant wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota verwachtingen accountantscontrole. In zijn verslag van bevindingen neemt de accountant per specifieke uitkering de fouten en onzekerheden op. Het gaat hier om fouten/onzekerheden die niet door de gemeente kunnen worden gecorrigeerd.

Per specifieke uitkering wordt gerapporteerd met een rapportagetolerantie gebaseerd op de lasten van de specifieke uitkering in het verantwoordingsjaar. Deze financiële grens is per specifieke uitkering:

• € 12.500,00, als de omvangbasis (totaal van de lasten) kleiner dan of gelijk aan € 125.000,00 is;
• 10%, als de omvangbasis groter dan € 125.000,00 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000,00 is;
• € 125.000,00, als de omvangbasis groter dan € 1.000.000,00 is.
De rapporteringtolerantie voor specifieke uitkeringen heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Het gaat alleen om het rapporteren van de waargenomen en niet herstelde fouten en onzekerheden voortkomende uit de accountantscontrole.

6 Rapportering

Gedurende het jaar zullen burgemeester en wethouders aandacht dienen te schenken aan de rechtmatigheidsvraagstukken en hierover rapporteren. Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant. De opvolging van bevindingen van interne- en externe controle, waaronder rechtmatigheidsonderzoeken, is een belangrijk onderdeel van de verbetercyclus. Hierna wordt in het kort toegelicht wat dit inhoudt.

6.1 Burgemeester en wethouders: Rechtmatigheid

De burgemeester en wethouders rapporteren over de uitgevoerde rechtmatigheidscontroles in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.
Gedurende het jaar worden de controlebevindingen, gespecificeerd naar proces, aard van de fout of onduidelijkheid en bedrag door middel van een controlerapportage met de procesverantwoordelijke en de wethouder financiën besproken. Daarnaast worden er aanbevelingen gedaan naar aanleiding van de rechtmatigheidscontroles om de toekomstige fout of onduidelijkheid te mitigeren.
De opvolging van deze aanbevelingen zal nauwlettend worden gemonitord door de concerncontroller.
Op hoofdlijn worden de verrichte controles ook besproken met de auditcommissie.

6.2 Interim-controles
In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant de interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van deze controle wordt na afronden van de interim-controle een concept-verslag (managementletter) uitgebracht aan burgemeester en wethouders. Deze wordt tevens aan de auditcommissie verstrekt en besproken.

6.3 Accountantsverslag (verslag van bevindingen)
Overeenkomstig de Gemeentewet wordt over de controle een accountantsverslag (verslag van bevindingen) uitgebracht aan de raad en in afschrift aan burgemeester en wethouders.
In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

6.4 Controleverklaring
In de Controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven. De controleverklaring ziet toe op de getrouwheid van de jaarstukken inclusief de rechtmatigheidsverantwoording van burgemeester en wethouders.
Deze controleverklaring is bestemd voor de raad, zodat deze de door burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

In bijlage 3 worden de rapportagemomenten nader vastgelegd.

7 Hardheidsclausule

Ondanks het feit dat het normenkader zorgvuldig is opgesteld, is het onmogelijk te garanderen dat dit kader limitatief is. Dat betekent dat in die gevallen waarin de interne wet- en regelgeving, zoals die is opgenomen in het normenkader niet voorziet dan wel (interpretatie) ruimte laat, het college gemandateerd is om beslissingen te nemen. Beslissingen van het college in deze worden ter kennis naar de raad gebracht.

8 Communicatie en periodiek overleg

In de verordening ex artikel 213 Gemeentewet zijn in diverse artikelen momenten van communicatie en periodiek overleg benoemd tussen de accountant enerzijds en (een vertegenwoordiger uit) de raad, de gemeentesecretaris en de concerncontroller. In bijlage 2 is het communicatietraject nader uitgewerkt.

9 Tenslotte

Dit controleprotocol is geldend voor de verslagjaren 2025 tot en met 2029 en treedt in werking op 1 januari 2025. Het Controleprotocol 2023-2027 gemeente Laarbeek wordt ingetrokken per 1 januari 2025.

Bijlagen:

1. Normenkader (inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole)
2. Communicatie en periodiek overleg
3. Rapportagemomenten

Bijlage 1: Normenkader voor de rechtmatigheidscontrole

In het navolgende overzicht is een inventarisatie per programma gegeven van de in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeente Laarbeek relevante wet- en regelgeving.

De normen uit externe en interne wetgeving wordt niet jaarlijks bijgewerkt en weer door de gemeenteraad vastgesteld. Bij relevante wijzigingen wordt dit aan de accountant doorgegeven. Het normenkader wordt dan gewijzigd in afstemming met de portefeuillehouder financiën. Elke vier jaar wordt het normenkader weer volledig geactualiseerd.

Het normenkader moet als volgt worden gelezen:

Nr. en Programma
In deze kolom wordt een algemene omschrijving gegeven die overeenkomt met de zes programma´s van de gemeente Laarbeek zoals weergegeven in de programmabegroting 2025.

Specifieke activiteit
In deze kolom wordt een en ander nader uitgewerkt naar de specifieke activiteiten welke onder het programma vallen.

Wetgeving extern
In deze kolom wordt de te toetsen algemene wet- en regelgeving aangegeven die direct een relatie heeft met het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Laarbeek. De randvoorwaarden waarbinnen uitgaven mogen worden gedaan, worden onder meer ontleend aan de begroting, de beheers verordening en het delegatie- en mandaatbesluit.

Regelgeving intern
Voor de uitvoering van de algemene wet- en regelgeving zal de gemeenteraad eigen verordeningen en/of beleidsregels opstellen waarmee een nadere invulling wordt gegeven voor de lokale uitvoering van het daaraan verbonden financiële beheer. In deze kolom zijn de binnen de gemeente Laarbeek geldende verordeningen en beleidsregels opgenomen, die mogelijk financiële beheers handelingen bevatten.

Programma 1: Burgers en bestuur		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern** (meest recente jaar wordt gehanteerd zoals gepubliceerd op overheid.nl)
Archief	Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Archiefwet 1995 Legesverordening Laarbeek
Burgerlijke stand en afgifte documenten	Burgerlijk wetboek Gemeentewet Wet basisregistratie personen Wet rechten burgerlijke stand Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Legesverordening Laarbeek
Leges	Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen	Legesverordening Laarbeek Bouwverordening gemeente Laarbeek
Riolering	Gemeentewet Waterwet Wet milieubeheer Wijzigingswet gemeentewet, enz. (verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken) Algemene wet inzake rijksbelastingen	Verordening aansluitvoorwaarden riolering gemeente Laarbeek
Rioolheffing	Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing
Afvalstoffenheffing	Gemeentewet Wet milieubeheer Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing Laarbeek Afvalstoffenverordening van de gemeente Laarbeek
Reclamebelasting	Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting

Raad en commissies	Gemeentewet Algemene wet bestuursrecht	Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden gemeente Laarbeek Verordening op de gezamenlijke rekenkamercommissie Gemert-Bakel en Laarbeek Verordening fractieondersteuning Laarbeek
College van burgemeester en wethouders		Nota leidraad kabinet en representatie Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden, gemeente Laarbeek
Mediabeleid	Mediawet 2008	Algemene subsidieverordening gemeente Laarbeek
Actieve openbaarmaking	Wet open overheid	

Programma 2: Veiligheid		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern**
Openbare orde en veiligheid	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB) Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (wabo)	Beleidsregel Wet Bibob voor omgevingsvergunning bouwgemeente Laarbeek Beleidsregel Wet Bibob voor omgevingsvergunning milieu en omgevingsvergunning beperkte milieutoets gemeente Laarbeek Beleidsregel Wet Bibob voor horeca- en prostitutiebranche c.a. gemeente Laarbeek Beleidsregel Wet Bibob voor vastgoedtransacties gemeente Laarbeek Beleidsregel van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Laarbeek houdende regels omtrent de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur voor overheidsopdrachten Gemeentewet APV gemeente Laarbeek

		Verordening kwaliteit vergunningverlening Evenementenbeleid gemeente Laarbeek Beleidsregels Wet aanpak woningoverlast Wet aanpak woonoverlast Alcoholwet Omgevingswet Wet veiliheidsregio's Opiumwet Wet gegevensdeling samenwerkingsverbanden Politiewet Wet goed verhuurderschap Beleidsregels Wet goed verhuurderschap Laarbeek Beleidsregels handhavingsprotocol opiumwet 13b Laarbeek Wet openbare manifestaties

Programma 3: Woon- en leefklimaat		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern**
Verkeersveiligheid	Wegenverkeerswet 1994	Wegsleepverordening gemeente Laarbeek
Groenbeheer	Wet natuurbescherming Interim Omgevingsverordening	Landschapsinvesteringsregeling gemeente Laarbeek Verordening alleenrecht onderhoud openbare ruimte Laarbeek
Milieubeheer	Wet geluidhinder Wet milieubeheer Wet op de lijkbezorging	Subsidieverordening sloop ongewenste bebouwing buitengebied gemeente Laarbeek
Energietransitie	Energieakkoord 2013 Klimaatwet 2020	Verordening Zonnepanelenproject Laarbeek Verordening SVn Leningen toekomstbestendig wonen Verordening stimuleringslening duurzame warmte nieuwbouw Laarbeek
Bouwzaken/ Bestemmingsplannen	Woningwet Gemeentewet	Legesverordening Laarbeek

	Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	
Erfgoed	Gemeentewet Monumentenwet Erfgoedwet	Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek Erfgoedverordening gemeente Laarbeek
Volkshuisvesting		Aanpassing Lotingsysteem Laarbeek Verordening starterslening gemeente Laarbeek
Bomen		Bomenverordening gemeente Laarbeek
Planschade	Gemeentewet	Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade Laarbeek Verordening tot 1e wijziging van de Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade Laarbeek

Programma 4: Economie en werkgelegenheid		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern**
Inkomensvoorziening	Participatiewet Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw) Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz) Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 Wet sociale werkvoorziening Tozo regeling	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Laarbeek Eerste wijziging beleidsregels inlichtingenplicht en bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Laarbeek Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Laarbeek Beleidsregel individuele inkomenstoeslag Beleidsregels Parttime ondernemen (PTO) Verordening Maatschappelijke Participatie gemeente Laarbeek Persoonsgebonden budget Wet sociale werkvoorziening Laarbeek Verordening alleenrecht Collectieve Aanvullende Verzekering Laarbeek Verordening langdurigheidstoeslag gemeente Laarbeek

Participatie	Participatiewet Besluit participatiebudget Regeling participatiebudget	Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Laarbeek Nadere regels re-integratieverordening Participatiewet Laarbeek Verordening cliëntenparticipatie participatiewet gemeente Laarbeek Verordening loonkostensubsidie Participatiewet Laarbeek Verordening Tegenprestatie Participatiewet, Ioaw en Ioaz Laarbeek
Minimabeleid (BMS-taken)	Participatiewet Wet gemeentelijke schuldhulpverlening Faillissementswet (inclusief WSNP)	Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Laarbeek
Inburgering	Wet inburgering	Verordening inburgering Laarbeek Beleidsregels Wet inburgering gemeente Laarbeek Verordening boete Wet inburgering nieuwkomers gemeente Laarbeek
Grondexploitatie	Wet Ruimtelijke Ordening Besluit algemene regels Ruimtelijke Ordening Woningwet	Grondnota Aanpassing Lotingsysteem Laarbeek
Bestemmingsplannen	Wet Ruimtelijke Ordening Besluit algemene regels Ruimtelijke Ordening	Legesverordening Laarbeek
Kermis		Kermisbeleid gemeente Laarbeek
Bevordering toerisme en recreatie		Algemene subsidieverordening gemeente Laarbeek
Weekmarkt	Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Verordening marktgelden Marktverordening voor de gemeente Laarbeek
Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen	Gemeentewet Algemene wet inzake rijksbelastingen	Verordening op de heffing en de invordering van onroerendezaakbelastingen

	Invorderingswet 1990 Uitvoeringsbesluit Invorderingswet 1990 Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990	Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing Laarbeek

Programma 5: Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern**
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	Verordening maatschappelijke ondersteuning Nadere regels maatschappelijke ondersteuning Verordening burgerparticipatie WMO en Jeugdwet gemeente Laarbeek
Jeugd	Jeugdwet	Verordening jeugdhulp Laarbeek Verordening burgerparticipatie WMO en Jeugdwet gemeente Laarbeek
Jeugdgezondheidszorg	Wet publieke gezondheid	Algemene subsidieverordening gemeente Laarbeek
Onderwijs	Wet op het primair onderwijs Wet op het voortgezet onderwijs Wet leerplicht Wet kinderopvang	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Laarbeek Verordening leerlingenvervoer gemeente Laarbeek Beleidsregels gemeentelijke taken uitvoering Wet kinderopvang Laarbeek Subsidieregeling regulier peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie gemeente Laarbeek

Programma 6: Financiën en bedrijfsvoering		
Specifieke activiteit	**Wetgeving extern**	**Regelgeving intern**
OZB	Gemeentewet Wet waardering Onroerende Zaken Algemene wet inzake rijksbelastingen Invorderingswet 1990	Verordening op de heffing en de invordering van onroerendezaakbelastingen

Waardering onroerende zaken	Wet waardering Onroerende Zaken	
Financieel beleid	Grondwet Burgerlijk wetboek Gemeentewet Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente Algemene wet bestuursrecht Algemene wet inzake rijksbelastingen Algemene staatssteunregels Wet Markt en Overheid Invorderingswet 1990 Wet waardering Onroerende Zaken Wet op het BTW-compensatiefonds Wet op de loonbelasting 1964 Wet op de omzetbelasting 1968 Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen Commissie BADO	Financiële verordening gemeente Laarbeek Controleverordening gemeente Laarbeek Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Laarbeek Budgetregeling gemeente Laarbeek Nota reserves en voorzieningen Nota investering afschrijving en waardering Reglement Auditcommissie gemeente Laarbeek Verordening op de gezamenlijke rekenkamercommissie Gemert-Bakel en Laarbeek
Treasury	Wet financiering decentrale overheden Wijzigingswet financiering decentrale overheden (verplicht schatkistbankieren)	Treasurystatuut Gemeente Laarbeek
Personeelsbeleid en arbeidsvoorwaarden	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren Ambtenarenwet 2017 Cao gemeenten Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers Regeling rechtspositie politieke ambtsdragers Reisbesluit Binnenland Reisregeling Binnenland Sociale verzekeringswetten Wet op de loonbelasting 1964 (inclusief werkkostenregeling) Wet normering topinkomens	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling en uitwerkovereenkomst Laarbeek CAR/UWO Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden, gemeente Laarbeek Verordening alleenrecht schoonmaak gemeentelijke gebouwen Laarbeek Verordening functioneringsgesprekken burgemeester Laarbeek

	Uitvoeringsbesluit WNT	
Inkopen en aanbesteding	Aanbestedingswet 2012 Wijzigingswet mededingingswet (beter bekend als Wet Markt en Overheid)	Inkoopbeleid gemeente Laarbeek
Informatiebeveiliging (security)	Aanpassingswet Algemene verordening gegevensbescherming Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming	

Bijlage 2: Communicatie en periodiek overleg

Onderstaand is de overlegstructuur in een communicatiematrix vastgelegd. Uit oogpunt van doelmatigheid heeft het de voorkeur zoveel mogelijk gesprekken te combineren. In het kader van het bestuurlijk overleg en de rapportage kunnen de volgende contacten tussen de accountant en het bestuur en management als regel van toepassing zijn.

	Aantal per jaar	**Toelichting**
Audit-commissie	Minimaal twee	Met de audit-commissie zal voorafgaand aan de controle een overleg plaatsvinden om te komen tot een afstemming inzake de nadere invulling van de controleopdracht (account is hierbij indien gewenst door de auditcommissie bij aanwezig) De uitkomsten van de interim-controle worden in de vorm van de management letter met de audit-commissie besproken. De bevindingen van de eindejaar controle zullen (op basis van het concept en definitief rapport van bevindingen) worden besproken in de audit-commissie.
Portefeuillehouder Financiën	PM	Bespreking bevindingen van de interim-controle en eindejaar controle wordt door de concerncontroller verricht. Indien gewenst kan verzocht worden dat de accountant hierbij aansluit
Gemeentesecretaris/ Concerncontroller	PM	De gemeentesecretaris en concerncontroller zijn voor de accountant belangrijke gesprekspartners binnen de gemeentelijke organisatie. Bijeenkomsten: pre-audit gesprek, de bespreking van de bevindingen van interim-controle (op basis van de concept managementletter) en de eindejaar controle (o.a. basis van het concept rapport van bevindingen) als de evaluatie achteraf.
College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad c.q. commissies	PM	Op verzoek zal de accountant verschijnen in de vergaderingen van college en gemeenteraad c.q. commissies.

Bijlage 3: Rapportage

De volgende standaard rapportagemomenten worden onderkend:

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Managementletter	Na afronding van de interim-controle (december van het lopende boekjaar)	Bevindingen in het kader van de administratieve organisatie en interne controle van de gemeente naar aanleiding van de interim-controle. Voortgang van eerdere bevindingen en aanbevelingen. Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), aandachtspunten voor de jaarrekening en eventuele relevante ontwikkelingen	College
Accountantsverslag	Na afronding van de controle van de jaarrekening. (mei van het jaar na het te controleren boekjaar, t+1)	Wettelijk: De vraag of inrichting van het financieel beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken. Daarnaast resterende fouten, onzekerheden of verbeteringen op het gebied van verslaglegging rekening houdend met afgesproken rapporteringstoleranties. Relatie tussen de controletolerantie als gevolg van controleverordening en de feitelijke bevindingen.	Raad/ afschrift college
Controleverklaring	Na afronding van de controle van de jaarrekening.	Het oordeel van de accountant over de mate waarin de gemeenterekening een getrouw beeld geeft i.o.m. verslaggevingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Raad/ afschrift college